

Pedagogika.
Projekty naukowe
27.02.2015 - 28.02.2015

УДК 37+082
ББК 94
Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103
e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zl.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „Pedagogika Projekty naukowe „ (27.02.2015 - 28.02.2015) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. - 112 str.
ISBN: 978-83-65207-01-2 (t.1)

Zbiór raportów naukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji 27.02.2015 - 28.02.2015 roku. Sopot.
Część 1.

**УДК 37+082
ББК 94**

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane.

Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.

Warszawa 2015

ISBN: 978-83-65207-01-2 (t.1)

“Diamond trading tour” ©

13. Мельник Н. І.	73
МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТИВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДОШКІЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РАМКИ	
14. Андреева Е.А.	79
ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ « ИСТОРИЯ ИСКУССТВ» НА КАФЕДРЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ МГГУ ИМ М.А.ШОЛОХОВА	
15. Утебекова Е. К., Джумадуллаева Н. К.	84
ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ УЧЕБНИКОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ	
16. Кобзей Н. В.	86
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ	
17. Яблонський А.І.	89
ГУМАНІТАРНО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ПРОФЕСІЙНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА	
18. Дудник Н.А.	95
ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	
19. Меркулова Н. В.	101
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ	
20. Riabyi S.I., Haidych L.I.	103
THE WAYS TO ENHANCE THE QUALITY OF MASTERING THE PRACTICAL SKILLS BY THE GRADUATES OF MEDICAL HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS ON SPECIALTY "NURSING" (BACHELOR)	
21. Ёдырысбаева Г., Ануарова А.	106
ОСОБЕННОСТИ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	
22. Медетова Л. С., Абдукаримова О.М.	108
РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ В РАМКАХ ПРОВЕДЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ PISA	

Мельник Н. І.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти,
Педагогічний інститут,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ

**МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДОШКІЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РАМКИ**

Аннотация. В статье презентован анализ особенностей внедрения стандартов профессионального педагогического образования в систему высшего образования стран Западной Европы как основ для профессиональной подготовки дошкольных педагогов. Определены существенные особенности понятия «профессиональный стандарт» в контексте научной дискуссии европейских ученых. На основе Отчета Европейской комиссии профессионального образования, предложено механизмы адаптации национальных стандартов профессиональной педагогической подготовки к Европейской квалификационной рамке.

Ключевые слова: стандарт, профессиональное образование, педагогическое образование, Европейская квалификационная рамка, национальный стандарт профессиональной подготовки, компетентность

Анотация. У статті презентовано аналіз особливостей впровадження стандартів професійної педагогічної освіти в систему вищої освіти країн Західної Європи як основ для професійної підготовки дошкільних педагогів. Визначено сутнісні особливості визначення «професійний стандарт» в контексті наукової дискусії європейських учених. На основі звіту Європейської комісії з професійної освіти запропоновано механізми адаптації національних стандартів професійної педагогічної підготовки до Європейської кваліфікаційної рамки.

Ключові слова: стандарт, профессиональное образование, педагогическое образование, Европейская квалификационная рамка, национальный стандарт профессиональной подготовки, компетентность.

Annotation. The analysis of implementation's mechanisms standards of professional teacher education in higher education in Western Europe as the basis for training preschool teachers is presented in the issue. The author defined the essential features of "professional standard" definition in the context of scientific discussion of European scientists. Based on the report of the European Commission for Professional Education the author proposed mechanisms of professional teachers' national training standards adaptation to the European qualification framework.

Key words: standard, professional education, teacher education, the European Qualifications Framework, a national standard of training, competence.

Постановка проблеми. Сучасний стан системи вищої педагогічної освіти України обумовлюється процесами її активної трансформації в контексті входження

до Європейського простору вищої освіти, а також здійснення компаративних наукових досліджень, спрямованих на вивчення особливостей системи педагогічної освіти у різних країнах Європи. Одним із перспективних напрямів досліджень є вивчення особливостей адаптації професійних стандартів України до Європейської кваліфікаційної рамки (ЄКР). Важливим завданням в цьому аспекті є порівняння результатів імплементації ЄКР в системи вищої педагогічної освіти в країнах Європи. Наш науковий інтерес зосереджено зокрема на вивченні досвіду найрозвинутіших країн Західної Європи (Німеччини, Франції, Великобританії), освітні системи яких визначаються як сталими традиціями так і їхньою ефективною гнучкістю до сучасних світових інноваційних тенденції розвитку форм, методів, засобів та підходів до організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах.

Аналіз досліджень та публікацій. Фундаментальні напрацювання у царині професійних стандартів здійснені провідними науковцями Національної академії педагогічних наук України Н. Бібік, О. Овчарук, О. Савченко. Аналіз наукових праць Н. Бібік, Н. Білокіної, Я. Болюбаша, І. Іванюк, О. Кузнецової, Н. Лавриченко, О. Локшиної, О. Ляшенко, С. Ніколаєвої, О. Пометун, Л. Пуховської, О. Савченко дає підстави стверджувати, що предметом наукового аналізу були теоретичні та методичні засади професійної підготовки у країнах Європи та інших зарубіжних країнах. Стандарти педагогічної освіти в країнах Європи є центром уваги та наукового аналізу провідних вітчизняних компаративістів О. Локшиної, Л. Пуховської, О. Савченко та ін. Не залишаються поза увагою дослідження вітчизняних науковців, науковий інтерес яких зосереджено на впровадженні вітчизняних стандартів педагогічної освіти і зокрема для фахівців дошкільної галузі, а саме: Г. Бельської, яка в контексті свого дослідження аналізувала питання стандартизації освіти для реалізації компетентнісного підходу [1, 68]; І. Рогальської-Яблонської, в дослідженні якої проаналізовано перспективи впровадження стандартів педагогічної освіти в контексті сучасних тенденцій розвитку професійної освіти фахівців дошкільної галузі, в цьому аспекті дослідницею запропоновано компетентнісний підхід до професійної підготовки і діяльності педагога, який водночас є методологічним принципом для розробки стандартів [6, 229].

З огляду на зазначене невід'ємною складовою даної доповіді є дослідження механізмів траєкторії розвитку (трансформації) національних професійних стандартів педагогічної освіти у країнах Західної Європи до ЄКР з урахуванням особливостей національних систем професійної підготовки педагогів, що становить *мету* даної статті.

Для об'єктивного визначення механізмів трансформації національних професійних педагогічних стандартів до ЄКР в країнах Західної Європи доречно окреслити завдання, завдяки яким поетапно буде здійснюватись розв'язання поставленої означеної мети статті, які полягають у: визначенні сутності поняття «професійний стандарт»; аналіз стандартів педагогічної освіти в контексті компетентнісної парадигми професійної підготовки фахівців; визначення ефективних механізмів адаптації національних професійних педагогічних стандартів до ЄКР на основі позитивного досвіду країн Західної Європи; визначення подальших перспектив дослідження ЄКР та методологічних засад її імплементації в Україні.

Виклад основного матеріалу. У Законі України «Про освіту» (ст.15) визначено, що «...державні стандарти освіти встановлюють вимоги до змісту, обсягу і рівня

освітньої та фахової підготовки в Україні. Вони є основою оцінювання освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня громадян незалежно від форм одержання освіти. Державні стандарти освіти розробляються окремо з кожного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня і затверджуються Кабміном України. Вони підлягають перегляду та перезатвердженню не рідше одного разу на 10 років» [3, 7]. Це означає, що професійна кваліфікація майбутнього педагога має забезпечувати конкурентоспроможність фахівця на ринку праці. Поняття «кваліфікація» визначається як «ступінь придатності, підготовленості до якого-небудь виду праці» [2, 422], а також як «набуті знання та навички, застосовувані на ринку праці» [7]; категорія, формально зумовлена типом одержаної освіти та документами, що дають право на роботу зі спеціальності, як основу для присвоєння тарифного розряду [4]. Кваліфікація визначається вимогами стандартів освіти, тож важливим аспектом формування професійних педагогічних стандартів є проектування та розробка компетенцій майбутнього педагога, тобто рамки професійної кваліфікації, які визначають його компетентність, яка повинна відповідати сучасним соціально-економічним вимогам глобалізованого українського та європейського суспільства.

Особливе значення для вивчення механізмів адаптації вітчизняних професійних стандартів до ЄКР має окреслення сутності поняття «професійний стандарт». Так у своїй праці з даної проблеми Л. Пуховська зазначає, що серед європейських дослідників ведеться активна дискусія з питання визначення поняття «професійний стандарт», і доводить, що в окремих країнах Європи зазначене поняття фігурує в офіційних державних документах, в інших – використовується синонімічні терміни «програмна основа», «рамковий навчальний план». Дослідниця також зазначає, що зміст освіти, в розрізі стандартизації, в європейських країнах розглядається як основний інструмент трансформації національних систем освіти, включаючи педагогічну, на компетентнісних засадах [5, 10]. У педагогічній освіті та освітній політиці європейських країн, як зазначає Л. Пуховська, в системах вищої освіти відбувається рух до компетентісно-базованого змісту педагогічної освіти, що відповідно відбивається і у змісті професійних стандартів цих країн [5, 12].

Таким чином, державний стандарт професійної підготовки педагогів відображає суспільні вимоги до рівня кваліфікації педагогічних кадрів та має визначені складові: освітньо-кваліфікаційну характеристику, типові навчальні плани та програми з навчальних дисциплін, перелік основних засобів навчання, систему контролю знань, умінь і навичок, тих, хто навчається, та критерії їх кваліфікаційної атестації. Стандарти педагогічної освіти визначаються співвідношенням між результатами навчальної діяльності тих хто навчається і професійною діяльністю і компетентністю тих, хто навчає.

Наступним аспектом аналізу є дослідження механізмів трансформації професійних стандартів країн Західної Європи до ЄКР. Першою рекомендацією щодо адаптації є *підвищення взаємної відповідальності* (між країною яка адаптує свою систему до європейських вимог та європейськими організаціями, які досліджують та розробляють стандарти в Європі) *шляхом підвищення прозорості національних процесів розвитку професійних стандартів* (прозорість на національному рівні). Так, дослідження Європейської комісії з професійної підготовки фахівців показало, що способи якими були описані елементи кваліфікаційних систем в Європі сильно від-

різняються від країни до країни. Опис охоплює всі аспекти цих систем і стосуються різних категорій, деталізації компонентів систем, залучення організацій і т.д. Огляд підходів, що використовуються в деяких країнах-членах ЄС може допомогти виявити деякі ключові характеристики, які можуть сприяти адаптації системи до ЄКР, а також забезпечують максимальний ступінь уніфікованості поглядів на трансформацію системи від національної до європейської, тим самим попереджаючи виникнення взаємної недовіри між партнерами. Під партнерами розуміється країна, яка здійснює адаптацію та європейська комісія з розробки професійних стандартів. Зазначимо також, що Європейська комісія представлена зазвичай кількома провідними та досвідченими науковцями і практиками педагогічної сфери, які працювали та працюють над проектами удосконалення та стандартизації професійної педагогічної освіти в європейському освітньому просторі, членів цієї комісії також називають експертам и по впровадженню ЄКР в професійні стандарти країн-членів Європи. Загальної методики адаптації не існує. Питання лежить в площині розуміння представниками державних органів управління освітою процесів розробки та формування професійних стандартів в системі професійної підготовки педагогів і дошкільних педагогів зокрема. Для створення позитивного мікроклімату у співробітництві представників державних управлінських органів з Європейською комісією з розробки професійних стандартів необхідно враховувати особливості структури національної системи професійної підготовки фахівців дошкільної освіти. Впровадження національних стандартів до ЄКР не означає заміну національних традицій професійної педагогічної підготовки, а є лише перспективним рівнем для удосконалення національних процесів з визначення та розробки педагогічних професійних стандартів, які відповідають загальноєвропейським вимогам професійної педагогічної підготовки дошкільних педагогів. Передумовою для початку спільної розробки стандартів є процес розробки Національних професійних стандартів (NOS) та інших елементів кваліфікаційної системи, таких як зміст навчальних програм, якість запроваджених стандартів, які представлені в ЄКР та попередніх документів щодо імплементації ЄКР) [8, 12].

Одним із ефективних механізмів імплементації вимог ЄКР є *підвищення взаємної відповідальності у більш ґрунтовному вивченні інформації про поняттях і показники ЄКР* (прозорості на європейському рівні). Існує відсутність загального розуміння про концепції та дескриптори ЄКР, зокрема, в ставленні до концепції результатів навчання. Фахівців, що беруть участь в розробці та розвитку кваліфікацій часто досить оглядово знають про LO-підхід до розробки кваліфікації (концепція «Освіти протягом життя») і більше знайомі з описом кваліфікації з точки зору результат-орієнтованого підходу (педагог повинен знати, вміти робити, виконувати). Концепція «Освіти протягом життя» хоч і широко відоме поняття, проте розуміння концепції не є загальнозрозумілим і уніфікованим. Концепція охоплює такі компоненти як: знання, навички і компетенції. Потребують окремого роз'яснення й інші поняття і терміни, визначені в процесі впровадження і розробки Національних професійних стандартів (NOS), такі як поняття «кваліфікація», «перевірка» та «визнання» у відповідності зі специфікою національних особливостей. Необхідність обумовлюється потребою виробити спільне розуміння європейських дефініцій в системі окремої країни. Для цього рекомендується скласти конкретний глосарій понять, які розроблені і включені в Європейському Рекомендації з впровадження стандартів,

це – словник, який має дати опис кожного з ключових понять в залежності від конкретного контексту кожної країни.

Наступний механізм адаптації полягає в обміні досвідом у процесі розвитку національних кваліфікаційних рамок та їх посилення на ЄКР [8, 12]. Обмін практикою і досвідом отримані в процесі розробки та тестування Національних професійних стандартів (NOS) будуть висвітлювати фактори, які позитивно чи негативно впливають на можливість адаптації нацстандартів до ЄКР, які обов'язково будуть різнитися від країни до країни. Досвід країн західної Європи засвідчує, що подолання та/або усунення цих факторів в процесі адаптації національних стандартів до ЄКР є важливим прикладом та джерелом інформації для інших країн. Справа в тому, що країни перебувають на різних стадіях розробки і тестування національних професійних стандартів, що підкреслює переваги обміну інформацією, своєрідним описом досвіду.

Однією з рекомендацій Європейської комісії є забезпечення прозорості процесу адаптації шляхом включення чітко визначених робочих процесів і результатів навчання у професійні стандарти. Очевидно, що більшості країн ще належить пройти довгий шлях адаптації їхніх Національних кваліфікаційних систем професійної підготовки до ЄКР. Це стосується не тільки опису професійних профілів, але й охоплює всю сукупність системи освіти, включаючи продовження процесу розробки нацстандартів. Зокрема зміни будуть стосуватись розробки професійних профілів, рекомендацій, що передбачають чіткі визначення результатів навчання для того, щоб створити прямий і видимий зв'язок між національними профілями і структурою ЄКР. Прив'язка професійних стандартів до робочих процесів є ще одним важливим механізмом на шляху адаптації нацстандартів до ЄКР. Незважаючи на те, що більшість країн Західної Європи включили окремі позиції ЄКР у вимоги до професійної діяльності і підготовки, це ще не є гарантією, що ця професійна діяльність, підготовка і, особливо, вимоги до компетентності будуть залишатися актуальними в умовах окремої країни. Добре організований процес моніторингу реалізації кожної позиції ЄКР повинен забезпечувати постійне оновлення національних стандартів, зміну вимог до компетентності. В рамках цього процесу, його слід мати на увазі, що професійні профілі більше, ніж просто окреслення навчальних результатів. Отже, професійні профілі – це ще один з механізмів адаптації національних стандартів до ЄКР, завдяки яким формується чітке визначення результатів навчання, врахування робочих процесів в формулюванні офіційних профілів.

Підсумковим етапом трансформації національних професійних та кваліфікаційних стандартів педагогічної освіти до ЄКР є запровадження принципів ЄКР на національному рівні – перегляд підходів і пріоритетів, що полягає у прийнятті рішення щодо підвищення вимог до професійної підготовки дошкільних педагогів [8, 13]; зацікавлені сторони не повинні випустити з уваги головних завдань ЄКР: сприяння професійної мобільності громадян на між країнами і сприяння їхнього професійного розвитку протягом всього життя. Що стосується професійних стандартів, то цілі можуть бути досягнуті шляхом перегляду національних традицій і підходів до організації професійної підготовки. Не недостатньо просто зазначити результати навчання для кожної кваліфікації або професії, як це вже зроблено в більшості країн Західної Європи, і Європи в цілому. Для досягнення мобільності і затребуваності фахівців, країни, які залучені до процесу адаптації Національних професійних стандартів до

ЄКР повинні докладати більше зусиль для реалізації логічного результату адаптації, тобто відкриття нових професійних стандартів для осіб, які вже досягли результатів навчання у відповідності до ЄКР, незалежно від того, які знання вони набули попередньо, тобто удосконалення професійних стандартів для реалізації концепції «Освіта протягом життя», що передбачає перманентний професійний розвиток.

Висновки. Отже, здійснений аналіз дозволяє стверджувати, що досвід західноєвропейських країн може бути ефективним плацдармом для розробки механізмів адаптації національних професійних стандартів до ЄКР з урахуванням особливостей структури та функціонування вітчизняної системи педагогічної освіти. Проте відкритим залишається питання теоретико-методичних принципів цієї адаптації, що становить перспективу подальшого дослідження даного питання.

Література:

1. Беленька Г. В. Загальні підходи до формування професійної компетентності у фахівців спеціальності «Дошкільне виховання» в умовах ступеневої системи освіти (тези 3 стор.) / Г. В. Беленька // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. — К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. — С. 67–70.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з. Дод., допов. на CD) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. — 1736 с.: іл. — ISBN 966-569-013-2
3. Закон України «Про освіту» // Голос України. — 1996. — №77. — С.7-11.
4. Зязюн І.А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти // Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. — 2005. — № 25. — С. 13
5. Пуховська Л. П. Стандарти педагогічної освіти: наукова дискусія західних учених /Л. П. Пуховська // Таврійський вісник освіти. — 2013. — № 4 (44). — С. 10-18
6. Рогальська І.П. Компетентнісний підхід як методологічний принцип професійної діяльності педагога / Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Ялта: РВНЗ КГУ, 2012. — С. 227-231.
7. Хауг Г., Таух К. К європейському пространству высшего образования: перемены и реформы. От Болоньи к Праге. «Тенденции II» // Болонский процесс: нарастающая динамика и многообразие (докум. Международ. форумов и мнения европейских экспертов) / Под ред. В.И. Байденко. — М.: Исслед. центр проблем качества подготовки специалистов, 2002. — 87 с.
8. Comprehensive Report on Legal Regulations/ Occupational Standards. — Prepared by: Hanna Schrankel, IG Metall (DE), Claudia Ball & Gerald Thiel, DEKRA (DE). — електронний ресурс: режим доступу: www.project-predict.eu